

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE

Poetica lui Mateiu I. Caragiale

Rezumatul tezei de doctorat

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Dorina Lăcrămioara Petrescu

Doctorandă:

Roxana-Gina Tituleac

Iași

2026

Cuprins

Introducere	4
I. Fundamentele teoretice ale po(i)eticii	11
II. Poeticul în versuri.....	18
II.1. Profilul poetului Mateiu I. Caragiale.....	18
II.2. Valențe romantice în lirica mateină.....	22
II.3. Filiații simboliste	36
II.4. Decadentismul matein.....	46
III. Poeticul în proză	48
III.1. Prozatorul Mateiu I. Caragiale.....	52
III.2. Intertextul de autor în proza lui Mateiu I. Caragiale	61
III.3. <i>Craii de Curtea-Veche</i> : roman poetic.....	67
III.4. Parodiarea realismului în romanul <i>Craii de Curtea-Veche</i> ..	78
III.5. Relația eu-alteritate în romanul <i>Craii de Curtea-Veche</i>	88
III.6. Poetica spațiului.....	97
III.7. Poetica misterului	107
III.7.1. Manifestări ale ambiguității.....	107
III.7.2. Abstractizarea compozițională.....	113
III.7.3. Tehnica tainei	116
III.7.3.1. Potențarea și protejarea tainei	116
III.7.3.2. Taina și categoriile fantasticului matein	121
III.7.3.3. Potențarea tainei prin imagini-simbol	126
III.7.3.3.1. Androginul și hermafroditul	126
III.7.3.3.2. Masca umană și masca animalieră	128

III.7.3.3.3. Oglinda și fenomenele catoptrice..	131
III.7.3.3.3.1. Reflexii în oglinzi mateine.....	132
III.7.3.3.3.2. Reflexii succesive.....	135
III.7.3.3.3.3. Reflexii multiple.....	137
III.7.3.3.3.4. Reflexia și refracția: interferențe.....	140
IV. Problemele stilisticii mateine	142
IV.1. Lexicul matein.....	144
IV.1.1. Vocabularul matein	145
IV.1.2. Arhaisme și argoul	149
IV.1.3. Recurența lexemelor	154
IV.2. Sintaxa mateină	157
IV.2.1. Timpurile verbale.....	157
IV.2.2. Dominanta verbală vs. Dominanta adjectivală	162
IV.2.3. Sintaxa frazei mateine.....	164
IV.3. Principii de organizare sonoră	170
IV.4. Procedee stilistice.....	177
IV.4.1. Metafora	177
IV.4.2. Metonimia	180
Concluzii.....	183
Bibliografie	195

Rezumatul tezei de doctorat

Lucrarea de față este un studiu monografic ce vizează poetica mateină, motiv pentru care au fost discutate atât poemele lui Mateiu I. Caragiale, cuprinse în volumul *Pajere*, cât și prozele acestuia.

Principalul obiectiv al studiului este urmărirea evoluției lui Mateiu I. Caragiale de la vers la proză, raportându-ne și la ipostazele sale auctoriale: cea de poet și cea de prozator. Primul capitol este teoretic, construit diacronic, căci urmărește evoluția poeziei din cele mai vechi timpuri și până în prezent, de la teoriile lui Aristotel până la Jean-Marie Schaeffer sau Irina Mavrodin.

Al doilea capitol, *Poeticul în versuri*, debutează cu subcapitolul *Profilul poetului Mateiu I. Caragiale*, unde este tratată problema originalității *Pajerelor*, raportându-ne la opiniile criticilor literari în vederea observării felului în care autorul se distanțează ori se aseamănă cu scriitorii epocii sale. Proprie demersului critic avut în vedere este discutarea influențelor principalelor curente literare ale epocii din versurile mateine: romantismul, simbolismul și

decadentismul. Aspectele care întăresc filiațiile specifice fiecărui curent în parte sunt tratate punctual, însă Mateiu I. Caragiale este un poet al confluențelor literare, iar încadrarea sa într-un curent literar este dificilă. Cu toate că a fost posibilă urmărirea versurilor mateine conform celor două direcții ale romantismului definite de Ioana Bot și am dovedit filiația eminesciană, sunt evidente și influențele simboliste specifice începutului secolului al XX-lea. Dar Mateiu I. Caragiale nu este un scriitor simbolist propriu-zis, așa cum nu este nici decadent. Volumul de *Pajere* anticipează decadența din *Craii de Curtea-Veche*, însă nu și importanța pe care romanul o va avea în epocă.

În capitolul *Poeticul în proză* desfășurăm un demers amplu în care urmărim felul în care Mateiu I. Caragiale își păstrează în proză configurația lirică. Prozatorului, asemeni poetului, îi este dedicat un prim subcapitol în care este portretizat în această nouă ipostază literară. Datorită intertextelor de autor, operele mateine comunică între ele, iar principalul mijloc de realizare al acestuia este aluzia pe care am discutat-o atât prin referire la exemplele oferite de Matei Călinescu, cât și prin

trimitere la unele noi, unde urmărim trecerea de la aluzie la intertext explicit, dar și integrarea autorului în plan livresc în calitate de subiect conștient de propria scriitură. Dintre intertextele de autor discutate, îl amintim pe cel din *Sub pecetea tainei*, unde cei trei cavaleri din cărțile de tarot corespund celor trei cavaleri din visul din *Craii de Curtea-Veche*, și pe cel din *Soborul țățelor*, care conține un intertext în cadrul intertextului de autor prin citarea dedicației pentru Masinca Drîngeanu, fapt ce relevă natura autoreferențială a lui Mateiu I. Caragiale.

Simbioza poeticului cu romanescul și inovarea poeziei romanului autohton sunt urmărite în *Craii de Curtea-Veche: roman poetic*, acestea manifestându-se prin: lipsa acțiunii în roman (Gheorghe Glodeanu), recuperarea liricului transpus în corp prozaic, plasarea universului matein sub semnul maleficului, oscilarea între registrul parodic și cel elevat, autoficționalizarea cu măști (Matei Călinescu), caracterul de artă poetică (Irina Mavrodin), muzicalitatea și modalitățile artistice de realizare ale limbajului, dar și prin dominanta lirică, susținută prin cele două alexandrine descoperite, unul de

Ion Barbu, iar celălalt de Tașcu Gheorghiu, și prin cele trei poeme largi identificate de Mihai Zamfir. Tot din sfera inovațiilor aduse de Mateiu I. Caragiale prozei interbelice românești se numără și parodiarea realismului în romanul *Craii de Curtea-Veche*. Referitor la acest subiect, studiul de față desfășoară un demers analitic în care se urmăresc caracterul parodic al textului, procedeele realiste folosite de autor cu scop parodic și comicul parodic (în termenii Liviei Iacob) ce poate fi atât o manifestare a intertextualității, cât și o formă de critică.

În continuare, studiul nostru se concentrează și pe relația eu-alteritate, implicit și pe relația naratorului cu sine, (în subcapitolul *Relația eu-alteritate în romanul „Craii de Curtea-Veche”*). Subiectul este tratat din punct de vedere imagologic – deoarece analizăm discursul imagologic conform celor trei forme de manifestare definite de Elisaveta Iovu: xenofilia, xenofobia și xenomania–, dar și existențialist, pornind de la teoriile lui Jean Paul Sartre. Imagotipurile romanului relevă deschiderea și acceptarea personajelor față de alteritate prin firescul multiculturalității universului în care trăiesc,

însă Pașadia, craii (în general) și Pirgu reprezintă excepții ale acestei constatări, deoarece întruchipează imaginea „străinului”. Noblețea crailor este „discutabilă”, pentru că nici unul dintre ei nu se distinge prin virtute, ci, din contră, aleg să se întovărășească cu Pirgu. Acesta este mai apropiat de Pașadia, însă relația lor este bazată pe un interes reciproc. Totodată, craii se disting din punct de vedere social de Pirgu, căci între ei se stabilește o relație de tipul sărac-bogat, parvenit-nobil ori ignorant-om cult. Raportându-ne la ideea aristotelică referitoare la prietenia ideală, observăm că protagoniștii nu sunt conformi acesteia: craii și Pirgu sunt nevirtuoși în relație cu ceilalți.

Tot în al treilea capitol sunt discutate și principalele tipuri de poetică identificate în proza mateină, poetica spațiului și poetica misterului. *Poetica spațiului* se concentrează asupra conceptelor: „cronotop”¹ (Mihail Bahtin), „topofilie”² (Gaston Bachelard) și „heterotopie”³

¹ Mihail Bahtin, *Probleme de literatură și estetică*, Traducere de Nicolae Iliescu, prefața de Marian Vasile, Univers, București, 1982.

² Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, Paralela 45, Pitești București, 2003, p. 7.

³ Michel Foucault, *Utopiile reale. Corpul utopic*, traducere de Bogdan Ghiu (partea I), Tact, Cluj-Napoca, 2024, p. 17.

(Michel Foucault), urmărind felul în care acestea se manifestă în proza mateină. Bucureștiul este principalul topos supus analizei, căci este relevant pentru toate prozele lui Mateiu I. Caragiale, în continuarea căruia sunt tratate și alte spații, precum: Curtea-Veche, casa lui Pașadia, cea a lui Pantazi și cea a Arnotenilor, birtul din Covaci sau Carul cu bere din *Sub pecetea tainei*.

Cât despre poetica misterului, toate formele prin care se manifestă aceasta în proza mateină potențează enigmaticul și creează un cult al tainei, iar prin acestea Mateiu I. Caragiale anticipează conceptul expresionist al protejării ei. Din perspectiva poeziei misterului sunt prezentate figurile ambiguității la Mateiu I. Caragiale regăsite în studiul lui Marian Papahagi. În completarea taxonomiei realizate de criticul literar pe care am comentat-o, a fost prezentată o nouă metodă de sporire a misterului: ambiguizarea prin supoziții. Mai departe, studiul surprinde și alte două particularități ale poeziei misterului precum: abstractizarea compozițională – deoarece, conform lui Tzvetan Todorov, abstractizarea textului este caracteristica de bază a poeziei – și tehnica

tainei – devenită pentru Mateiu I. Caragiale o doctrină estetică în sine, care se substituie cunoașterii, în sens blagian.

Un element important al poeziei prozei mateine, expresie a lirismului și a misterului, este fantasticul. Caracterul fantastic al prozelor este susținut atât de misterul personal al personajelor, cât și de cel al situațiilor bizare pe care le trăiesc. Adrian Marino pune în relație emoția fantasticului cu poeticul⁴, iar ceea ce apreciem ca fiind fantastic, poate fi și poetic, cum este, de exemplu, descrierea casei Arnotenilor. Totuși, prozele mateine se apropie mai mult de „falsul fantastic”⁵, dezvoltat de Ion Biberi, deoarece acesta nu are la bază o emoție, ci este elaborat, dorindu-se protejarea misterului. Totodată, intenția autorului este de a potența taina prin imagini-simbol precum travestiul, androgenul, masca și oglinda.

Ultimul capitolul, *Problemele stilisticii mateine* dezvoltă cele trei probleme ale stilisticii enunțate de Boris

⁴ Adrian Marino, *Dicționar de idei literare*, Vol. 1, Editura Eminescu, București, 1973, p. 661.

⁵ Ion Biberi, *Literatura fantastică (I)*, Revista Fundațiilor Regale, An. 12, Nr. 12, 1945, p. 553-563.

Tomașevski în *Teoria Literaturii, Poetica*⁶ – lexicul poetic, sintaxa poetică și eufonia sau principiile de organizare sonoră– aplicate pe textele lui Mateiu I. Caragiale, în continuarea cărora sunt tratate și procedeele stilistice folosite în textele mateine: metafora și metonimia. În epocă, Mateiu I. Caragiale se distinge prin inovațiile lingvistice, prin artificialitatea limbajului, prin îmbinarea stilului encomiastic cu cel parodic, regăsite în conturarea personajelor și a mediilor. Vocabularul matein este contrastant, alcătuit din barbarisme, arhaisme, neologisme și cuvinte cu etimologie străină, iar aglomerarea de lexeme este organizată conform principiilor estetice ale autorului. Din punct de vedere lexical, există în *Craii de Curtea-Veche* un dublu registru stilistic format din argou și arhaisme. Arhaismele redau vremurile apuse, pe când argoul, într-o notă parodică, este utilizat în relație cu prezentul decadent al Bucureștiului. În ceea ce privește sintaxa prozei mateine, aceasta nu este armonioasă din cauza încărcăturii redundante a frazei, folosite cu scopul

⁶ Boris Tomașevski, *Teoria literaturii, Poetica*, traducere, prefată și comentarii de Leonida Teodorescu, Editura Univers, București, 1973, p. 63.

de a potența tensiunea lirică. Cu ajutorul principiilor de organizare sonoră, scriitorul oferă o experiență estetică cititorului, dovedindu-și măiestria stilistică în proză prin: îmbinarea procedeului adjectivării cu cel al aliterației, figura clasică a tricolonului și a sintagmelor-refren. În versuri, muzicalitatea și armonia textelor sunt susținute prin respectarea rigorilor prozodice și prin accidente fonetice realizate intenționat prin apocopă, sinereză, afereză și sincopă.

Bibliografie

Opere:

1. ALEXANDRESCU, Grigore, *Poezii. Proză*, Editura Minerva, București, 1985.
2. CARAGIALE, Mateiu I., *Negru și aur-salon al iadului*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.
3. CARAGIALE, Mateiu I., *Opere*, Ediție, studiu introductiv și note de Barbu Cioculescu, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.
4. STENDHAL, *Roșu și negru*, Traducere din limba franceză de Irina Mavrodin, Litera, București, 2018.
5. HOFFMANN, E.T.A., *Elixirile diavolului*, Editura Minerva, București, 1970.
6. EMINESCU, Mihai, *Poezii. Proză literară*, vol. I, Ediție de Petru Creția, Editura Cartea Românească, București, 1978.

Referințe critice:

1. AILENEI, Sergiu, *Stiluri în proza interbelică*, Editura Timpul, Iași, 2000.
2. ARISTOTEL, *Etica nicomahica*, Traducere, studiu introductiv, comentarii și index de Stella Petecel, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988.
3. ARISTOTEL, *Poetica*, Studiu introductiv, traducere și comentarii de D.M. Pippidi, Ediția a III-a, îngrijită de Stella Petecel, Editura IRI, București, 1998.
4. BACHELARD, Gaston, *Poetica reveriei*, traducere din limba franceză de Luminița Brăileanu, prefată de Mircea Martin, Paralela 45, 2005.
5. BACHELARD, Gaston, *Poetica spațiului*, Paralela 45, Pitești București, 2003.
6. BAHTIN, Mihail Mihailovici, *Probleme de literatură și estetică*, Traducere de Nicolae Iliescu, prefată de Marian Vasile, Univers, București, 1982.
7. BALACI, Alexandru, *Romantismul românesc și romantismul european*, Societatea de științe filosofice din Republica Socialistă România, București, 1970.

8. BALOTĂ, Nicolae, *Arte poetice ale secolului XX*, Editura Minerva, București, 1976.
9. BLAGA, Lucian, *Poemele luminii*, Biroul de imprimare „Cosânzeana”, Sibiu, 1919.
10. BLANCHOT, Maurice, *Spațiul literar*, Traducere și prefată de Irina Mavrodin, Editura Minerva, București, 2007.
11. BOILEAU, *Arta Poetică*, în românește de Ionel Marinescu, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1957.
12. BRAGA, Corin, *10 Studii De Arhetipologie*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999.
13. BRAGA, Corin, *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*, Polirom, Iași, 2007.
14. CĂLINESCU, George, *Principii de estetică*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1974.
15. CĂLINESCU, George, *Scrieri despre artă*, Editura Meridiane, București, 1968.
16. CĂLINESCU, Matei, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, Humanitas, București, 2017.

17. CĂLINESCU, Matei, *Conceptul modern de poezie. De la romantism la avangardă*, Editura Humanitas, București, 2017.
18. CICERO, Marcus Tullius. *Opere alese*, vol. III. București, Editura Univers, 1973.
19. CIOCULESCU, Barbu, *Studiu introductiv*, vol. *Mateiu I. Caragiale: Opere*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.
20. CORNEA, Paul, *Introducere în teoria lecturii*, Editura Minerva, București, 1988.
21. CROHMĂLNICEANU, Ov. S., *Proza artistă-Mateiu Caragiale*, în vol. *Mateiu Caragiale interpretat de...*, Editura Eminescu, București, 1985.
22. CROHMĂLNICEANU, Ovid S., *Cinci prozatori în cinci feluri de lectură*, Cartea Românească, Călărași, 1984.
23. DAN, Sergiu Pavel, *Proza fantastică românească*, Editura Minerva, București, 1975.
24. DAVIDSON, David, *Quotation. Inquiries into Truth and Interpretation*, Oxford UP, 1984.
25. DOINAȘ, Ștefan Augustin, *Orfeu ș tentația realului*, Editura Eminescu, București, 1974.

26. DURAND, Gilbert, *Aventurile imaginii: Imaginația simbolică. Imaginarul*, Traducere din limba franceză de Muguraș Constantinescu și Anișoara Bobocea, Editura Nemira, 1999.
27. ELIADE, Mircea, *Mefistofel și androginul*, Editura Humanitas, București, 1995.
28. ELIOT, T. S., *Eseuri alese. Critica literară*, Traduceri de Petru Creția și Virgil Stanciu, Humanitas Fiction, București, 2013.
29. FLACCUS, Q. Horatius, *Arta poetică*, traducere în metru original de David Popescu, Editura Cartea Românească, București, 1936.
30. FORSTER, E. M., *Aspecte ale romanului*, Editura pentru literatură universală, București, 1968.
31. FOUCAULT, Michel, *Utopiile reale. Corpul utopic*, traducere de Bogdan Ghiu (partea I), Tact, Cluj-Napoca, 2024.
32. GÁLDI, L., *Stilul poetic al lui Mihai Eminescu*, EARSR, București, 1965.
33. GENETTE, Gérard, *Figuri*, traducere de Angela Ion și Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1978.

34. GENETTE, Gérard, *Palimpsestes: La littérature au second degré*, Editions du Seuil, Paris, 1982.
35. GEORGESCU, Paul, *Prietenii de taină*, în vol. *Mateiu Caragiale interpretat de...*, Editura Eminescu, București, 1985.
36. GLODEANU, Gheorghe, *Poetica romanului românesc interbelic. O posibilă tipologie a romanului*, Editura Libra, București, 1998.
37. GRUPUL μ, *Retorică generală*, traducere de Antonia Constantinescu și Ileana Littera, Editura Univers, București, 1974.
38. HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich, *Prelegeri de estetică*, Editura Academiei Române, vol. 1, București, 1966.
39. HEIDEGGER, Martin, *Ființă și timp*, Traducere din germană de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă, Humanitas, București, 2003.
40. IACOB, Livia, *Parodia literară. Șapte rescrieri românești*, Institutul European, Iași, 2011.
41. IOVU, Elisaveta, *Imagologia literară. Școli, direcții, metode*, Ediție revizuită, Știința, Chișinău, 2021.

42. JAKOBSON, Roman, *Essais de linguistique générale*, Les Éditions de Minuit, Paris, 1971.
43. JAKOBSON, Roman, *Two Aspects of Language and two Types of Aphasic Disturbances*, în Roman Jakobson and M. Halle, *Fundamentals of Language*, Paris, 1956.
44. LOVINESCU, Vasile, *Al patrilea hagialic: Exegeza nocturnă a Crailor de Curtea-Veche*, Cartea Românească, București, 1981.
45. MANOLESCU, Nicolae, *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, vol. I, Ediția a doua revizuită și adăugită, Editura Eminescu, Galați, 1991.
46. MANOLESCU, Nicolae, *Despre poezie*, Cartea Românească, 1987, București.
47. MARCEL, Gabriel, *Jurnal metafizic*, Traducere de Dorin Ștefănescu, Editura „Amarcord” Timișoara, 1995.
48. MAVRODIN, Irina, *Poietică și poetică*, Editura Univers, București, 1982
49. MAVRODIN, Irina, *Romanul poetic*, Editura Univers, București, 1977.

50. MICLĂU, Paul, *Stilurile limbii în Tratat de lingvistică generală*, Al. Graur (coordonator), Editura Academiei Române, București, 1971.
51. MILICĂ, Ioan, *Noțiuni de stilistică*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2014.
52. MUTHU, Mircea, *Alchimia mileniului*, Cartea Românească, București, 1989.
53. PAMFIL, Alina, *Spațialitate și temporalitate. Eseuri despre romanul românesc interbelic*, Editura Dacopress, Cluj-Napoca, 1993.
54. PAPU, Edgar, *Lumini perene*, Editura Eminescu, București, 1989.
55. PARPALĂ, Afana Emilia, *Introducere în stilistică*, Paralela, Pitești, 2005.
56. PETRESCU, Camil, *Teze și antiteze*, Editura 100+1 Gramar, București, 2002.
57. PETROȘEL, Daniela, *Retorica parodiei*, Ideea Europeană, București, 2006.
58. PIPPIDI, D.M., *Arte poetice: Antichitatea*, Editura Univers, București, 1970.

59. PIPPIDI, în Aristotel, *Poetica*, Ediția a III-a, îngrijită de Stella Petecel, Editura IRI, București, 1998.
60. PLATON, *Phaidon*, Traducere de Petru Creția, Humanitas, București, 2011.
61. PLEȘU, Andrei, *Despre îngeri*, Editura Humanitas, București, 2003.
62. POPOVICI, Dimitrie, *Poezia lui Mihai Eminescu*, Editura Tineretului, București, 1969.
63. REGNEALĂ, Mircea, *Poetica romanului românesc*, Editura Eminescu, București, 1987.
64. SARTRE, Jean Paul, *Ființa și neantul. Eseu de ontologie fenomenologică*, Ediție revizuită și index de Arlette Elka'im-Sartre, Traducere de Adriana Neacșu, Paralela 45, București, 2004.
65. SIMION, Eugen, *Sfidarea retoricii. Jurnal german*, Ediția a II-a, Editura Viitorul Românesc, București, 1999.
66. STREINU, Vladimir, *Pagini de critică literară*, vol. I, Editura pentru literatură, București, 1968.
67. STREINU, Vladimir, *Versificația modernă*, Editura pentru Literatură, București, 1966.

68. TEUTIȘAN, Călin, *Textul în oglindă. Reflexii ale imaginarului eminescian*, Editura „Biblioteca Apostrof”, Cluj, 2006.
69. TODOROV, Tzvetan, *Poetica. Gramatica decameronului*, Traducere și studiu introductiv de Paul Miclău, Editura Univers, București, 1975.
70. TOMAȘEVSKI, Boris, *Teoria Literaturii, Poetica*, Editura Univers, București, 1973.
71. VALÉRY, Paul, *Introduction à la poétique*, Gallimard, Paris, 1938.
72. VALÉRY, Paul, *Poezii. Dialoguri. Poetică și estetică*, Editura Univers, București, 1989.
73. VARTIC, Ion, *Clanul Caragiale*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2002.
74. VIANU, Tudor, *Arta prozatorilor români*, Editura Liber, București, 2009.
75. VIANU, Tudor, *Estetica*, ediția a șasea, îngrijită de Vlad Alexandrescu, Editura Orizonturi, București, 2010.
76. VIANU, Tudor, *Probleme de stil și artă literară*, Editura de Stat Pentru Literatură și Artă, București, 1955.

77. VIANU, Tudor, *Problemele metaforei și alte studii de stilistică*, Editura de Stat Pentru Literatură și Artă, București, 1957.
78. WALZEL, Oskar, *Conținut și formă în opera poetică*, Editura Univers, București, 1976.
79. ZAFIU, Rodica, *Narațiune și poezie*, Editura BIC ALL, București, 2000.
80. ZAFIU, Rodica, *Poezia simbolistă românească*, Humanitas, București, 1998.
81. ZAMFIR, Mihai, *Cealaltă față a prozei*, Editura Eminescu, București, 1988.
82. ZARIFOPOL, Paul, *Pentru arta literară*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997.

Istorii literare:

1. CĂLINESCU, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ediția a II-a, București, Editura Minerva, 1982.
2. LOVINESCU, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane. 1900-1937*, Prefață de Eugen Simion, Editura Minerva, București, 1989.

3. MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Paralela 45, Pitești, 2008.
4. MELCHIOR-BONNET, Sabine, *Istoria oglinzii*, Traducere de Luminița Brăileanu, Prefață de Jean Delumeau, Univers, București, 2000.
5. MICHEL, Albin, *Histoire du roman moderne*, Paris, 1962.
6. ZAMFIR, Mihai, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Polirom, Iași, 2017.

Monografii:

1. AILENEI, Sergiu, *Infernul Balcanic. O monografie a operei lui Mateiu I. Caragiale*, Editura Junimea, Iași, 2001.
2. CĂLINESCU, Matei, *Mateiu I. Caragiale: recitiri*, Ediția a II-a, Biblioteca Astrof, Cluj-Napoca, 2007.
3. COTRUȘ, Ovidiu, *Opera lui Mateiu I. Caragiale*, București, Editura Minerva, 1977.

4. DERȘIDAN, Ioan, *Mateiu I. Caragiale. Carnavalescul și liturgicul operei*, Editura Minerva, București, 1997.
5. GĂVAN, Elena Diana, *Dialog cu opera unui dandy: Mateiu I. Caragiale*, Măiastra, Târgu-Jiu, 2008.
6. GLODEANU, Gheorghe, *Poetica misterului în opera lui Mateiu I. Caragiale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003.
7. GORCEA, Petru Mihai, *Mateiu I. Caragiale. Eseu*, Casa Editorială „Cuget, Simțire și Credință”, 1995.
8. IOVAN, Ion, *Mateiu Caragiale. Portretul unui dandy român*, Editura Compania, București, 2002.
9. MITCHIEVICI, Angelo, *Mateiu I. Caragiale. Fizionomii decadente*, Institutul Cultural Român, București, 2007.
10. NICA, Marius, *Oceanul balcanic. Privire asupra imaginarului literar în opera lui Mateiu I. Caragiale*, Ed. Institutul European, Iași, 2009.
11. OPREA, Alexandru, *Mateiu I. Caragiale – un personaj. Dosar al existenței*, Muzeul Literaturii Române, București, 1979.

12. POPESCU, Dana Nicoleta, *Mateiu I. Caragiale- Inițiere și estetism*, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2005.
13. RUJEA, Viorel, *Mateiu Caragiale și estetica decadentismului*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013.
14. VÂRGOLICI, Teodor, *Mateiu I. Caragiale*, Editura Albatros, București, 1970.
15. VIANU, Ion, *Investigații mateine*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2008.

Antologii:

1. GEORGE, Alexandru *Mateiu Caragiale, Studiu, antologie și aparat critic*, Editura Eminescu, București, 1985.

Articole:

1. BIBERI, Ion, *Literatura fantastică (I)*, Revista Fundațiilor Regale, An. 12, Nr. 12, 1945.

2. BLAGA, Lucian, *Cunoașterea luciferică*, „Gândirea”, anul XII, nr.7-9, 1932.
3. CARACOSTEA, Dumitru, *Dela metaforă la simbol*, în „Fundăția Regală pentru Literatură și Artă”, An.9, Nr.11, 1942.
4. CĂLINESCU, George, *Arta romanului*, în „Adevărul literar și artistic”, 11, seria a II-a, nr. 616, 25 septembrie 1932.
5. CĂLINESCU, George, *Romanul și viața modernă*, „România literară”, 1, nr 2., 27 februarie 1932.
6. CIBOTARU, Adrian, *Formula poetului decadent: Minulescu + Bacovia*, Limba Română, Nr. 1-3, anul XVII, 2007.
7. CORBIN, Henry, „Mundus imaginalis ou L'imaginaire et rim aginal”, în Cahiers internationaux de symbolisme, nr. 6,1964.
8. FUNERIU, I., *Note pentru o nouă ediție Macedonski (sinereza, eliziunea, apocopa și afereza)*, SCL, An XL, Nr. 4, 1989.
9. MANOLESCU, Nicolae, *Craii de Curtea-Veche, din nou la modă*, „România literară”, nr. 30, 27 iulie 2012.

10. TITULEAC, Roxana-Gina, *Intertextul de autor în proza lui Mateiu I. Caragiale*, în *Literature As Performance: From Text To Intertext, Via Staging*, „Meridian Critic”, No 2 (Volume 47), 2025.
11. TITULEAC, Roxana-Gina, *Parodiarea realismului în romanul Craii de Curtea-Veche*, în *Identity and Otherness. The Self and The Other*, „Meridian Critic”, No 1 (Volume 46), 2025.
12. TITULEAC, Roxana-Gina, *Pre-Romantic And Romantic Influences In Mateiu Caragiale's Poetry*, în volumul *The Power of Dialogue in a Globalized World. Literature* , Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, 2024.
13. TITULEAC, Roxana-Gina, *Relația eu-alteritate în romanul Craii de Curtea-Veche*, în *Identity and Otherness. The Self and The Other*, „Meridian Critic”, No 1 (Volume 46), 2025.
14. VIANU, Tudor, *Problema stilistică a imperfectului*, Revista Fundațiilor Regale, Anul 7, Nr. 3, 1940.

Volume colective:

1. *Colecțiune de poezii vechi. Cântece vechi ale poporului român din psalmii lui Dosihteiu Mitropolitulu, culegerea din poeziile Văcărescilor, I. Barac, K Konaki, Paris Momuleanu și Beldiman, Tipografia Laboratorilor Romani, 1878.*
2. *Enciclopedia imaginariilor din România, Vol. I: Imaginar literar, coord. de Corin Braga, consultant științific: Adrian Tudorachi, Polirom, Iași, 2020.*
3. *Mateiu Caragiale interpretat de..., Studiu, antologie și aparat critic de Alexandru George, Editura Eminescu, București, 1985.*

Dicționare:

1. SĂNDULESCU, Al., *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei Republicii Socialiste Romania, București, 1976.
2. COTEANU, Ion, MAREȘ, Lucreția, *Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a II-a revăzută și

adăugită), , Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009.

3. DUCROT, Oswald, SCHAEFFER, Jean-Marie, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, Editura Babel, Bacău, 1996.
4. MARINO, Adrian, *Dicționar de idei literare*, Vol. 1, Editura Eminescu, București, 1973.